

Ympäristöterveyslautakunta	§ 23	14.06.2018
Ympäristöterveyslautakunta	§ 34	10.10.2018
Ympäristöterveyslautakunta	§ 34	19.12.2019
Ympäristöterveyslautakunta	§ 44	19.11.2020

Kuivatusvesien johtuminen ja rannan liettymishaitta, Iso Vatjusjärvi, Haapavesi

Ympeltk 14.06.2018 § 23

Valmistelu, ympäristösihteeri; puh. 044 4793 233

Asia

Iso Vatjusjärven rannalla järven lounaiskulmassa noin 8 km:n päässä Haapaveden keskustaajamasta etelään Nivalantien varressa on Hannukari-tila (071-402-281-1). Hannukari-tilan omistajan mukaan rantaan kulkeutuva rautapitoinen kiintoaines haittaa tilan virkistyskäyttöä.

Asian taustaa

Hannukari-tilan läpi kulkee veto-oja, joka kokoaa valumavedet Nivalantien molemmin puolin. Hannukari-tilaa vastapäätä Nivalantien toisella puolella on Ranta-tila (071-402-40-79). Vuoden 2014 alkukesästä Ranta-tilalla on suoritettu tilan silloisen omistajan toimesta maanajoa, jolloin työkone oli osunut "vesisuoneen" ja vettä oli alkanut tulla suuret määrät kaivantoon. Näitä Ranta-tilan kuivatusvesiä johdettiin Nivalantien varressa olevaan kevyen liikenteen reunaojaan aluksi avo-ojien kautta ja myöhemmin kahden salaojaputken kautta. Ranta-tilan kuivatusvesien johtamisen myötä Hannukari-tilan liettymisongelma on alkanut uudelleen.

Hannukari-tilalla on ollut rautapitoisen kiintoaineksen liettymishaittaa aikaisemmin vuosina 2002-2003, kun Tiehallinto rakensi Nivalantien kevyen liikenteen väylän. Tuolloin liettymishaitta Hannukari-tilan puolella saatiin kuriin kun Tiehallinto luiskasuojasi kiviravilla Nivalantien kevyen liikenteen väylän ja Hannukari-tilaa vastapäätä sijaitsevan Ranta-tilan välisen reunaojan.

Vuoden 2014 syksyllä tutkittiin Ranta-tilalta poisjohdettavien kuivatusvesien rautapitoisuus. Tutkimustulosten perusteella todettiin huomattavan korkea rautapitoisuus sekä salaojaputkista ojaan tulevassa vedessä että itse Nivalantien reunaojassa ja järvivedessä taas luonnonvedelle tavanomainen pieni pitoisuus. Johdettavan veden rautapitoisuus on luonnostaan tällä alueella korkea ja rautasakasta aiheutuva liettymishaitta ojien pohjiin on yleinen ongelma sekä Nivalantien molemmin puolin kulkevissa ojissa että yleisesti alueen ojissa.

Vuoden 2014 aikana ongelmaa yritettiin korjata mm. kaivamalla

Ranta-tilalle kaivetun laskeutusaltaan avulla ja tukkimalla vedentulo paksulla puunrungolla, katkaisemalla salaojaputket ja reunaojan siistimisellä. Vuoden 2015 aikana kuitenkin Ranta-tilalla havaittiin uusi vesilähde, josta vuotaa rautapitoista vettä ojastoon. Ja talven 2015-2016 aikana Ranta-tilalla olevaa laskeutusallasta on syvennetty. Vesien johtamista Takkulampeen tai putken kautta Vatjusjärveen on pohdittu mutta sittemmin suunnitelmista on luovuttu. Talven 2016-2017 aikana lähteen päälle on asennettu suodatinkangas ja kankaan päälle on ajettu maa-aineksia mutta 14.6.2017 tehdyllä tarkastuskäynnillä on todettu, ettei vedentulo lähteestä ole loppunut.

Tarkastukset

Ranta-tilalta aiheutuvan haitan vuoksi Ympäristöpalvelut Helmen ympäristösihteeri on tehnyt alueelle tarkastuskäyntejä aiemmin 24.6.2014, 31.10.2014, 14.11.2014, 29.10.2015, 9.11.2015, 16.11.2015, 29.9.2016, 14.6.2017 ja 27.4.2018. Lisäksi ympäristöterveyslautakunta kävi paikan päällä 8.5.2018.

Ympäristöterveyslautakunnan tarkastuskäynnillä 8.5.2018 Hannukari-tilalla sijaitseva veto-oja tulvi vielä hieman rannan puoleisesta päästä, johtuen lähinnä kohonneesta vedenkorkeudesta Vatjusjärvellä. Nivalantien molemmin puolin ojissa oli havaittavissa rautasakkaa ojien pohjilla. Huomattavasti sakkaa oli edelleen ojassa kevyen liikenteen väylän ja Ranta-tilan välissä kulkevassa ojassa, Ranta-tilan nurkassa. Ranta-tilalla sijaitsevasta ruostelähteestä purkautuva vesimäärä oli pienentynyt verrattuna ympäristösihteerin edelliseen tarkastuskertaan, 27.4.2018. Ranta-tilan vieressä kulkevan vanhan Nivalantien molemmin puolissa ojissa oli havaittavissa rautasakkaa pohjalla. Paikan päällä keskusteltiin tilanteen korjaamiseksi pohditusta veden virtaaman suunnan muuttamisesta kohti Takkulampea. Todettiin, että muutos olisi toteutettavissa vähäisellä työmäärällä. Lähteen tukkimista ei sen sijaan pidetty varteenotettavana vaihtoehtona vaan luonnollista kasvittumista Ranta-tilalla tulisi ennemmin avustaa. Ranta-tilalle istutettujen kuusentaimien kasvu oli osittain kärsinyt tilalla kesäisin kasvavasta pitkästä heinikosta. Heinikkoa tulisikin niitä muutaman kerran kesässä, jotta kuusentaimet pystyvät kasvamaan. Ranta-tilan viereisellä pellolla oli havaittavissa merkkejä muista ruostelähteistä.

Yhteenvedona 8.5.2018 pidetystä tarkastuskäynnistä lautakunta päätyi suosittelemaan veden virtaamaan muutosta Ranta-tilalta viereisen vanhan Nivalantien laidassa kulkevan avo-ojan kautta kohti Takkulampea. Muutos vaatisi ojarummun asentamisen vanhan Nivalantien poikki ja hieman kyseisen ojan perkaamista ja kaivamista. Ratkaisu vähentäisi Ranta-tilalta Hannukari-tilalle päätyvän veden määrää.

Ympäristöpalvelupäällikön ehdotus: Ympäristöterveyslautakunta päättää kuulla Ranta-tilan naapureita mahdollisesta ojan suunnan muuttamisesta kohti Takkulampea.

Päätös:

Ehdotuksen mukainen.

YmpTelk 10.10.2018 § 34

Ympäristöterveyslautakunta kuuli Ranta-tilan naapurikiinteistöjä 4.7.2018 päivätyllä kirjellään, johon vastine tuli jättää kirjallisesti Ympäristöpalvelut Helmelle 6.8.2018 mennessä. Kuulemiseen vastasi 5 kiinteistöä 7:stä sekä Vatjusjärven vesiosuuskunta. Kuulemisvastaukset on esitetty liitteessä 8.

Kuulemisvastaukset lähetettiin tiedoksi Hannukari- ja Ranta-tilan omistajille, joista Hannukari-tilan omistaja lähetti kuulemisvastauksiin oman vastineensa. Vastine kuulemisvastaukseen on liitteessä 9.

Ympäristöpalvelupäällikön ehdotus: Ympäristöterveyslautakunta päättää pyytää asiasta lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta.

Päätös:

Ehdotuksen mukainen.

YmpTelk 19.12.2019 § 34

Valmistelu, vs. ympäristötarkastaja; puh. 044 7591 154

Ympäristöterveyslautakunta on kokouksessaan 10.10.2018 § 34 päättänyt pyytää lausunnon Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen asiantuntijat, ylitarkastaja ja geologi, ovat käyneet paikanpäällä Iso Vatjusjärvellä Hannukari-tilan omistajan kanssa 24.7.2019. Lausuntonaan ja kannanottonaan

ELY-keskus toteaa 22.10.2019 päivätyssä lausunnossaan (POPELY/1427/2019) seuraavaa:

"Maastokäynnillä havaittu rautapitoisen veden määrä oli vähäinen ja Iso Vatjusjärveen laskevassa ojassa rautasakkaa ei havaittu juuri ollenkaan. Tähän toki vaikuttaa maastokäynnin ajoittuminen kuivempaan kesäaikaan. Tilalla Hannukari sijaitsevassa veto-ojassa oli vähänlaisesti havaittavissa rautasaostumia. Myöskään Iso Vatjusjärven rannassa ei ollut merkkejä rautasaostumista, mitä tukevat myös vedestä vuonna 2014 otetut vesinäytteet, joiden mukaan rautapitoisuus on Iso Vatjusjärvellä tilan Hannukari kohdalla luonnovesille tavanomaisen pieni. Käynnin perustella voitaneen todeta, että suurempia määriä vettä ja rautasakkaa on liikkeellä lähinnä kevät- ja syystulvien aikaan. Mahdolliset haitat virkistyskäytölle rajoittunevat näihin ajankohtiin ja ovat hyvin paikallisia. Haittavaikutuksia Iso Vatjusjärveen ja sen ekologiseen tilaan ei ELY-keskuksen mielestä ole odotettavissa.

ELY-keskuksen käsitykseen mukaan purkautumispaikan tukkimisesta ei todennäköisesti saada haluttua lopputulosta, sillä pohjavesi löytää pääsääntöisesti uuden purkautumisreitit jostain läheltä. Sen sijaan ELY-keskus katsoo, että laskeutusallasta laajentamalla saataisiin purkautuva vesi viipymään pidempään, jolloin myös kiintoainesta laskeutuisi paremmin altaan pohjaan, joka vähentäisi rautasakkaa alemmissa osissa ja näin mahdollisesti parantaisi tilannetta tilalla Hannukari. Laajennusosio voitaisiin tehdä myös matalampana ja loivaluiskaisena, jolloin altaasta tulisi pieni kosteikko. Vaihtoehtoisesti pintavalutuskenttä voisi toimia alueella hyvin. Pintavalunnan järjestämiseksi riittäisi, että tukitaan mahdolliset oikovirtaukset altaan ja Nivalantien välillä ja varmistetaan että vedet pääsevät pohjoispuolen ojaan vasta lähempänä Nivalantietä. Koneella liikkumista pintavalutusalueella tulee välttää.

Koska asian hoitaminen kuuluu kunnan toimivaltaan, ELY-keskus toteaa, että kunnan ympäristölautakunnan tulisi tehdä päätös mahdollisista jatkotoimenpiteistä."

Kysymyksessä on saostunutta rautasakkaa sisältävän kuivatusveden johtuminen Iso Vatjusjärveen Hannukari-tilalla olevaa veto-ojaa pitkin. Samaan veto-ojaan johtuvat myös Nivalantien molemmin puolin olevien ojien valumavedet, jotka niin ikään sisältävät rautasakkaa. Vedessä liukoisena oleva rauta saostuu rautasakaksi, kun vesi hapettuu eli on ilman kanssa tekemisissä. Hannukari-tilan omistaja on pyytänyt Haapaveden ympäristötoimea toimenpiteisiin, jotta ruostevedestä Hannukari-kiinteistön rantavedelle aiheutuva haitta saadaan loppumaan.

Valmistelija esittää, että Ranta-tilan omistaja laajentaa kiinteistöllään jo olevaa laskeutusallasta ja muotoilee laajennusosasta olemassa

olevaa allasta matalamman ja loivaluiskaisemman 30.6.2020 mennessä. Lisäksi Ranta-tilan luontaista kasvittumista tulee edistää.

Perustelut Valmistelija katsoo, että Ranta-tilan rautapitoinen purkautuva vesi kulkeutuu jo nyt pääsääntöisesti olemassa olevaan laskeutusaltaaseen ja että Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunnon mukaan suurentamalla allasta ja samalla toteuttamalla laajennus matalampana ja loivaluiskaisempana altaaseen purkautuvan veden viipymä saadaan pidemmäksi. Tällöin myös Ranta-tilalta peräisin olevalla saostuneella rautasakalla on suurempi mahdollisuus laskeutua ja jäädä altaaseen. Tämä ei kuitenkaan vähennä Nivalantien molemminpuolisten tieojien valumaveden mukana kulkeutuvan mahdollisen rautasakan johtumista veto-ojaan. Iso Vatjusjärven rantavedessä ei ELY-keskuksen tarkastuskäynnillä ollut havaittu rautasaostumia eikä myöskään vuonna 2014 Ympäristöpalvelut Helmen teettämässä vesianalyyseissä todettu Iso Vatjusjärven rantavedessä luonnonveden tavanomaisesta pienestä rautapitoisuudesta poikkeavia pitoisuuksia. Ranta-tilalla olevan rautapitoisen veden purkautumispaikan aiemmin toteutettu tukkiminen ei ole johtanut pysyvään ratkaisuun, jonka myös ELY-keskus on todennut lausunnossaan, koska pohjavesi löytää pääsääntöisesti aina uuden purkautumisreitit. Ranta-tilan omistaja on suhtautunut myötämielisesti olemassa olevan laskeutusaltaan laajentamiseen.

Sovelletut oikeusohjeet Vesilaki (587/2011) 5. luku, 15. luku 1-2 §

Muutoksenhaku Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Tiedoksianto Päätös annetaan kirjallisesti tiedoksi Hannukari-tilan omistajalle, Ranta-tilan omistajalle, Haapaveden kaupungille ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle.

Ympäristöpalvelupäällikön ehdotus:

Ympäristöterveyslautakunta päättää, että Ranta-tilalle jo kaivettua laskeutusallasta laajennetaan ja laajennusosasta tehdään olemassa olevaa allasta matalampi ja loivaluiskaisempi, jolloin altaaseen purkautuvan veden viipymä altaassa on aiempaa pidempi. Lisäksi Ranta-tilalla olevaa luontaista kasvittumista tulee edistää. Ranta-tilan omistajan tulee toteuttaa edellä mainittu laskeutusaltaan laajentaminen 30.6.2020 mennessä.

Päätös:

Ympäristöterveyslautakunta päätti, että Ranta-tilalle jo kaivettua laskeutusallasta laajennetaan ja laajennusosasta tehdään olemassa

olevaa allasta matalampi ja loivaluiskaisempi, jolloin altaaseen purkautuvan veden viipymä altaassa on aiempaa pidempi. Lisäksi Ranta-tilalla olevaa luontaista kasvittumista tulee edistää. Ranta-tilan omistajan tulee toteuttaa edellä mainittu laskeutusaltaan laajentaminen 30.6.2020 mennessä.

YmpTelk 19.11.2020 § 44

Valmistelu: ympäristötarkastaja, puh. 0447591154

Ympäristöterveyslautakunta edellytti kokouksessaan 19.12.2019 § 34, että Iso Vatjusjärvellä Ranta-tilalla jo olemassa olevaa laskeutusallasta laajennetaan ja laajennusosasta tehdään olemassa olevaa allasta matalampi ja loivempi. Tällöin altaaseen purkautuvan veden viipymä altaassa on aiempaa pidempi. Lisäksi edellytettiin luontaisen kasvittumisen edistämistä Ranta-tilalla. Laskeutusaltaan laajentaminen tuli tehdä 30.6.2020 mennessä. Päätös on lainvoimainen.

Ympäristöpalvelut Helmen 9.6.2020 klo 13-14 tekemässä tarkastuksessa laskeutusaltaan laajentaminen oli toteutettu ja työkone oli edelleen paikalla. Altaan laajentaminen oli tehty 8.-9.6.2020 ja siitä oli etukäteen neuvoteltu ja ilmoitettu Ympäristöpalvelut Helmeen. Laskeutusallasta oli laajennettu ja sen luiskaukset olivat aiempaa loivempia. Altaassa oli vettä, joka ei kuitenkaan johtunut altaan reunojen yli. Ranta-tilalle oli jo alkanut muodostua sekä lehtipuu- että havupuukasvustoa, joka omalta osaltaan tulee sitomaan maaperää luontaisesti.

Laskeutusaltaan laajentaminen on toteutettu ympäristöterveyslautakunnan kokouksessaan 19.12.2019 § 34 edellyttämällä tavalla ja siinä määrättyyn määräaikaan mennessä.

Ympäristöpalvelupäällikön ehdotus:

Merkitään päätöksen 19.12.2019 § 34 täytäntöönpano tiedoksi.

Päätös:

Ympäristöterveyslautakunta merkitsi ympäristöterveyslautakunnan päätöksen 19.12.2019 § 34 täytäntöönpanon tiedokseen.
